

UMETNOST V 19 .

STOLETJU

1. __

- 1789:začetek francoske revolucije
- 1871:razvoj cloveka
- To je tudi stoletje
Beethovna,Schuberta,Chopina,Cajkovskega,...

2.

Rokoko je bil zadnji zgodovinski slog,ki se je uveljavil v vseh evropskih državah.

Najpreje je francoska revolucija leta 1789 opravila z absolutizmom,Evropa je doživela industrijsko revolucijo.Nastale so nove liberarne in demokratske ideje,ki so vplivale na umetnost.Evropo so napolnili železniški tiri in mesta so izgubila kmecka predmestja-nastale so industrijske cetri.

3.VPLIVI IN RAZLOGI ZA NASTANEK NOVIH UMETNOSTNIH SMERI:

- Politični prevrati,družbene spremembe,znanost in namen umetnosti,nov odnos do raziskovanja,..

V umetnosti 19. stol. govorimo predvsem o **neklasicizmu,romantiki,bidermajerju,realizmu.**

V 19. stol. niso vse umetnostne stroke enako odprto sprejemale novosti;nekatero so iskale svoj slogovni in vsebiski izraz.Prevladujoči značaji umetnosti je bil meščanski-hkrati so nastajali portreti,ki so hoteli biti imenitni,in podobe iz skromnega okolja(take teme so imenovali »slikarstvo revežev«).Zelo pomembna je bila krajina,priljubljena pa so bila tihožija.

4. ARHITEKTURA V 19. STOLETJU (nasplah)

Proti koncu koncu 18. stol. se je pokazalo, da je okrašenost baroka in rokokoja sprožila reakcijo. Izoblikoval se je arhitekturni vzorec, ki je razkrival zmerno zgledovanje po renesansi in postal splošno sprejet. K temu je dosti pripomoglo tudi srečanje z izvirnimi antičnimi stvaritvami (odkritje Pompejev in Troji, ...).

NEOKLASICIZEM

5. ARHITEKTURA NEOKLASICIZMA

Tako je slog, ki ga zaznamujemo kot **NEOKLASICIZEM**, skušal citirati antične arhitekturne zasnove (svetišča, vile, slavoloke, mavzoleje, ...).

Neoklasicizem je skupaj z romantiko zgodnjega 19. stol. odprl vrata oživljanju starejših zgodovinskih slogov, zlasti romanike, gotike, renesanse in baroka. V arhitekturi govorimo o zgodovinskih slogih ali historizmu. Številne pomembne stavbe so imele podobo starejših obdobj, zato bi lahko ob nekaterih arhitekturnih podob, lahko govorili o velikanskih arhitekturnih muzejih.

Primer: OPERA: Charles Garnier

Garnier je uporabil številne prvine iz starejših arhitekturnih dosežkov: dvojni steber na pročelju, motiv s klasicistične kraljeve palače Louvre, po Michelangelu je povzel manjše stebre ob oknih, ...

6. KIPARSTVO NEOKLASICIZMA

Na eni strani se je izoblikovalo kot nasprotje in nasprotovanje baročnim in rokokojskim stvaritvami, na drugi strani pa kot posledica »oživljene antike«, sedaj z bolj raziskovalnim, arheološkim pogledom.

Kiparji so se vrili k tipu idealne lepote, ki ne pomeni samo zunanost, ampak tudi psihično skladnost, kipi so ohranili naravno barvo kamna in vsebine upodobitve so se približale antičnim temam.

Končni cilj kiparjev je bila želja, približati se antiki tako zelo, da gledalec ne bi ločil antičnega od neoklasičnega dela.

Primer: Canova: Paolina Borghese kot Venera

Sestra Napoleona si sproščena si podpira glavo, v roki drži jabolko (ki ga je dobila po pariski sodbi). Naredil jo je dosti lepšo in idealizirano, kot je v resnici, saj je morala biti podoba boginja lepote in ljubezni.

1. SLIKARSTVO NEOKLASICIZMA

Poudarile so se jasne poteze in barve, kompozicijo so zaznamovane s preglednostjo, uravnovešenostjo, svetloba je naravna. Slikarstvo je v ospredje postavilo vsebine, ki so poudarjale moralno ter družbene razvade in napake posameznikov.

Primer: Louis David: Prisega Horacijev

Iz zgodovine Rima je izbral odlomek, ko so trije bratje iz rodu Horacijev prisegli, da so se pripravljene žrtvovati za blagor domovine. Gre za upodobitev sveta junakov, njihova nezapletena odločenost in odločenost je pravo nasprotje objokanim mladenkam.

Upodobitev velja za najpomembnejše delo zgodnjega neoklasicizma in vsebuje program.

ROMANTIKA

2. KIPARSTVO ROMANTIKE

Posebvej so cenili Michelangela in naslednje rodove, ki so dosegali slikovite učinke, s telesno razgibanostjo pa vnesli čustveno dinamičnost. Od tod je prišla ena smer

stopnjevanje dramatičnosti (kipom je dala podobno napetost, kot v slikarstvu) in je pogosto prisotna v velikih javnih delih. Ti kipi so bili posredovalci pomembnih vsebin, domoljubnih, zgodovinskih, vračali so se k literarnim motivom. Na drugi strani pa so bili še cenjeni motivi iz eksotičnih krajev – posebej živali.

Primer: Rude: Odhod prostovoljcev

Relief na lavoloku zmage je opisan kot neobičajna stvaritev, ker ga dinamičnost teles in čustvenost povezuje z barokom. Vendar gre za značilno romantično delo, ki oživlja zgodovinski trenutek. Tema tega reliefa je poziv Francozom, naj kot prostovoljci vstopijo v vojsko.

3. SLIKARSTVO ROMANTIKE

Se je pojavilo ob koncu 18. stol. in je obvladovalo skoraj vso prvo polovico 19. stol. Oznaka

»romantično« je najprej pomenila »romanesko« – tako kot v romanih. Značilen je izbor tem iz zgodovine, literature in legend, ki se odmikajo od resničnosti in poudarjajo čustva.

Slikarstvo romantike je posebej poudarjalo posebno, dramatično občutje v naravi in ljudeh, nenavadne prizore, ki so izvirali iz nepračakovanih dogodkov. Za romantiko je značilno povezovanje vznemerljivega, vzvišenega, slikovitega.

REALIZEM

4. KIPARSTVO REALIZMA

Se je osredotočilo na zvestobo videzu in se je posvetilo temam, ki so blizu vsakdanjiku, brez olepševanja razgrinjajo

podobe preprostega, naravnega življenja. Te upodobitve naj bi imele-tako kot v slikarstvu-moralno sporočilo, zato je kiparstvo uporabljalo motive dela in ljudi, ki so žrtve družbenih razmer..

K delom, je čez čas, veliko pripomogla fotografija.

Primer:Alojz Gangl:Josip Stritar(portret)

5.SLIKARSTVO REALIZMA

Sem sodi umetnost, ki traja od približno 1840-1870. Realisti so segali k upodobitvam prizorov iz vsakdanjega življenja preprostih ljudi, kmetov in delavcev.

V realizmu je svoj vrh doživela tudi karikatura. Karikatura izvira iz obraznih študij poznega srednjega veka (Leonardo da Vinci). V 19. stol. gre predvsem za razmah politične karikature, ki je nastopala kot oblika kritičnega označevanja pojavov.

Primer:

- Courbet:Atelej ali resnična alegorija sedmih let
-Končuje pokrajinsko sliko. Vanj zre deček. Na levi je skupina ljudi, kjer prepoznamo mater z dojenčkom, delavce, kmete, duhovnika, ki so zapleteni v pogovor. Na desni so pa kupci, kritiki, pesniki,..vsi so tiho in vsak je zase. S tem je upodobil dve okolji, ki sta ga oblikovali. Obe skupini sta manj osvetljeni

- Jurij Šubic:Pred lovom
- Ivana Kobilica:Fotografija sestre Fani in slika Poletje
- Anton Ažbe:Zamorka

BIDERMAJER

Je oznaka za meščansko kulturo prve polovice 19. stol. in pomeni poenostavitev aristokratskih bivalnih okvirov. Slikarstvo izraža vrednote meščanskega občinstva: poudarja spodobnost, posebno veljavo imajo družine, urejenost, prijateljstvo, dobrodelnost... Slikarska

poteza je praviloma gladka in jasna, tako kot v klasičnem slikarstvu, barve so zadržane.

Bidermajer je omejen le na srednjeevropske dežele. Posebej priljubljeni so bili portreti, tihožitja, krajine.
Primer: Jožef Tominc: Tri dame iz družine Moscon (portret)

VPLIVI:

- POLITIČNI DOGODKI
- INDUSTRIJSKI RAZVOJ
- ARHEOLOŠKE RAZISKAVE
- FOTOGRAFIJA

RAZVIJAJOČIH

VEČ SOČASNO

SE SLOGOV, SMERI

REALIZEM:

- Je kritika uradne umetnosti
- Je kritika družbene stvarnosti
- izbira socialno obravnavane teme

SLOGI

- uporabi fotografska razkritja
- vpliva na karikaturu
- je povezan z impresionizmom

materiale

namenom

konstrukcije

objekti,...)

UMETNOST
(1780-1880)

ARHITEKTURA:

ZGODOVINSKI

— uvaja nove gradbene

— išče skladnost med

in lepoto konstrukcije
— omogoča zahtevne

(mostovi, indust.

SLIKARSTVO IN KIPARSTVO

BIDERMAJER

- izbira vsebine iz meščanskega okolja

ROMANTIKA

izbira čustveno bogate

- jasne kompozicije in barve —●
literarne, zgodovinske, eksotične motive
- —●
dinamične kompozicije,

poudari

ceni slikovite in

bogate barve

NEOKLASICIZEM

- Poudari vsebine z moralnimi vrednotami
- Se nasloni na lepote idealne antike
- Ceni kompozicijsko in barvno jasnost